

Politiek jaarverslag 2015 (december 2014-februari 2016)

Het afgelopen politieke jaar kende diepe dalen. Europese leiders lagen machteloos met elkaar overhoop terwijl duizenden vluchtelingen in de Middellandse Zee verdrongen. Griekenland werd met harde machtspolitiek tot economische en sociale stagnatie veroordeeld omdat een effectief en democratisch Europees bestuur van de eurozone nog altijd ontbreekt. Om een *Brexit* te voorkomen werd een slechte politieke deal tussen het VK en de andere 27 landen gesloten. Maar andere politieke ontwikkelingen in 2015 bieden hoop: een succesvol mondiaal klimaatakkoord, toenemende weerstand tegen schadelijke handelsakkoorden zoals TTIP en nieuwe Europese wetten die bedrijven tot verantwoordelijker gedrag dwingen. GroenLinks-Europarlementariërs Bas Eickhout en Judith Sargentini leverden daaraan een stevige bijdrage.

Voor een humaan en realistisch vluchtelingenbeleid

GroenLinks hamert in Europa al jaren op een grondige herziening van het Europees asielbeleid om te voorkomen dat duizenden mensen hun leven verliezen tijdens hun vlucht voor oorlog, terrorisme en dictaturen elders en om ervoor te zorgen dat alle EU-landen een eerlijke bijdrage leveren in een goede opvang. De verwoestende oorlog in Syrië en de permanente onveiligheid waarin mensen leven in Afghanistan, Irak en Eritrea zorgden in 2015 voor een scherpe toename in het aantal mensen die hun leven op het spel zetten om naar Europa te vluchten. In april kwamen meer dan 800 mensen om het leven als een bood kapseist voor de Libische kust. De vluchtelingenproblematiek kreeg hierdoor weliswaar eindelijk de politieke prioriteit van de regeringsleiders die het verdient, maar effectieve en rechtvaardige oplossingen bleven uit. De grote meerderheid van nationale regeringen van de EU-landen zetten in op het tegenhouden van vluchtelingen, zoals ook bleek bij de afspraken die de regeringsleiders maakten met Turkije. Judith spant zich ervoor in dat de Europese Commissie haar recht van initiatief gebruikt om deze agenda snel om te gooien en werk te maken van een realistische humaan Europees asiel- en migratie beleid met veilige en legale routes voor vluchtelingen naar Europa. Samen met de Tweede Kamerfractie pleitte Judith voor een ruimhartige hervestiging van vluchtelingen in de EU: in een continent met 500 miljoen Europeanen, is ook plaats voor 500 duizend kwetsbare mensen uit UNHCR-kampen.

In april 2015 nam het Europees Parlement op initiatief van Judith en haar groene collega's het standpunt in dat er een volwaardige reddingsmissie op de Middellandse Zee moest komen. Ook drong Judith aan op het actief hervestigen van Syrische vluchtelingen zodat zij de gevaarlijke oversteek over zee niet hoeven te maken. De nationale regeringen kwamen echter niet verder dan vrijwillige afspraken. De regeringsleiders bleven hun energie steken in het bewaken van de grenzen door de Europese grensbewakingsmissie Frontex in plaats van voldoende budget vrij te maken voor de Europese reddingsoperatie Triton. Judith bezocht in september de reddingsmissie op de Middellandse Zee en zag dat het Frontex-mandaat inadequaat was: hun boten bleven dicht bij de Europese kust blijven terwijl de Italiaanse marine en Artsen zonder Grenzen op volle zee en dicht bij de Libische kust het reddingswerk opknappen.

Judith zette zich ervoor in om fatsoenlijke registratiecentra op te zetten op de plekken waar veel vluchtelingen voor het eerst in Europa aankomen (zogenaamde "hotspots")

en om te voorkomen dat deze worden ingericht als detentiecentra. Om de opvang van vluchtelingen niet alleen op de schouders van enkele landen (Griekenland, Italië) te laten rusten, stelde de Europese Commissie in mei een verdeelsleutel voor om 40.000 vluchtelingen over de Europese Unie te spreiden. Dit volstrekt ontoereikende aantal werd in september opgehoogd naar 160.000 vluchtelingen. Op initiatief van Groenen nam het Europees Parlement in een extra snelle procedure zijn verantwoordelijkheid en stemde vrijwel meteen in met de herverdelingsleutel. Vooral door verzet van Oost-Europese lidstaten duurde het echter nog maanden voordat de herverdelingsleutel er kwam. Tot op de dag van vandaag hebben de lidstaten zich echter amper aan de afspraak gehouden: pas op 4 november nam Luxemburg de eerste zes vluchtelingen op vanuit Griekenland. Op het moment van schrijven zijn minder dan 1000 van de 160.000 vluchtelingen daadwerkelijk herverdeeld over de EU. Judith stelde tijdens de jaarlijkse Staat van de Europese Unie in de Tweede Kamer samen met haar collega Rik Grashoff voor om Nederland als EU-voorzitter het goede voorbeeld te laten tonen door snel aan het quotum van 5849 te voldoen. Een kamermeerderheid verwierp dit voorstel echter. Tot op heden heeft Nederland nog geen 100 vluchtelingen van deze hervestigingsafpraak daadwerkelijk opgenomen.

GroenLinks pleit al jaren voor een herziening van de Dublin-regels die de verantwoordelijkheid voor de opvang van asielzoekers afschuiven op de landen waar de meeste asielzoekers als eerste in de EU aankomen. Judith stelde samen met haar groene collega's een uitgebreide herziening voor van het Europese asielsysteem als input voor de herziening die de Europese Commissie momenteel voorbereidt. Kernpunt van het GroenLinks-plan is dat asielzoekers slimmer over Europa verdeeld worden op basis van objectieve criteria die rekening houden met het vermogen van landen om vluchtelingen op te vangen en te integreren, maar ook met de voorkeuren van een asielzoeker zelf. Bijvoorbeeld of er al familie in een EU-land woont.

Het onvermogen van nationale regeringen om voortvarend tot een Europese aanpak voor de opvang van vluchtelingen te komen heeft ertoe geleid dat steeds meer landen hun eigen plan trekken. Een van de pijlers van de Europese samenwerking, open grenzen binnen het Schengengebied, staat daarmee onder gigantische druk. Hekken en grenscontroles maken plaats voor vrij reizen. In februari van dit jaar ging Judith naar Macedonië om de schrijnende gevolgen daarvan met eigen ogen te zien: nieuwe grenzen houden vluchtelingen niet tegen, maar maken hun reis naar een veilig heenkomen alleen maar langer, uitputtender en gevaarlijker. Het de facto sluiten van de Oostenrijkse grens leidt tot een domino-effect op de Balkan, met als schrijnende uitkomst het uitdijende vluchtelingenkamp Idomeni aan de Grieks-Macedonische grens.

Klimaat: mooie woorden van Parijs omzetten in daden

Niet alleen voor vluchtelingen maar ook voor het klimaat was 2015 een cruciaal jaar. Bas was de afgelopen jaren aanwezig bij alle voorbereidende klimaattoppen op weg naar Parijs waar een nieuw mondiaal klimaatakkoord moest worden gesloten. Eind 2014 zag Bas een teleurstellend resultaat op de laatste voorbereidende top in Lima omdat landen weigerden concreet te worden over hun inspanningen tegen klimaatverandering: het doorhakken van knopen werd andermaal vooruitgeschoven naar de volgende top in Parijs.

Bas maakte onderdeel uit van de delegatie van het Europees Parlement op de COP21 in Parijs waar uiteindelijk een historisch klimaatakkoord werd gesloten. De belangrijkste taak van Bas bestond uit het controleren van de Europese Commissie en de Raad van Ministers tijdens de onderhandelingen. Daarnaast duidde hij de gebeurtenissen tijdens de onderhandelingen voor de aanwezige wereldpers. Hoewel GroenLinks natuurlijk graag meer ambitie had gezien zet het Parijs-akkoord landen definitief op het pad naar een wereld zonder fossiel. Nu komt het aan op implementatie van de gemaakte belofte om de temperatuurstijging ver onder de twee graden te houden. Bas ziet er op toe dat de EU de daad bij het woord voegt in de uitwerking van het Europees klimaat en energiebeleid.

Een belangrijk instrument om CO₂-uitstoot te beperken in Europa is het emissiehandelssysteem. Bas was medeonderhandelaar voor het instellen van een Market Stability Reserve in het Europese emissiehandelssysteem. Dit stabiliteitsmechanisme moet de ontbrekende wisselwerking tussen vraag en aanbod van emissierechten gaan reguleren. Onder druk van Bas gaat het nieuwe mechanisme 2 jaar eerder van start dan eerder gepland waardoor de extreem lage CO₂-prijs hopelijk snel stijgt. Momenteel begint Bas zijn werk als onderhandelaar op de herziening van het Europese emissiehandelssysteem (ETS) die de regels voor de periode 2020-2030 zullen bepalen. Bas werkt uit alle macht tegen de druk vanuit de CO₂-intensieve industrie om de plannen af te zwakken. Ook ijverde Bas voor een ruimere toepassing van het emissiehandelssysteem op de luchtvaart en scheepvaart. In mei bezocht een delegatie van het Europees Parlement op initiatief van Bas de VN-scheepvaartorganisatie (IMO) om hun te wijzen op hun verantwoordelijkheid emissies terug te dringen. Bas bezocht eveneens de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO) in Montreal om een duidelijk signaal af te geven dat de sector vervuiling moet tegengaan. Zo niet, dan moeten vluchten van en naar Europa onder het Europese handelssysteem worden ondergebracht. De deadline voor de luchtvaart ligt einde van dit jaar.

Bas streed voor strengere wetgeving om CO₂-uitstoot door veranderingen in landgebruik ten gevolge van het verbouwen van gewassen voor biobrandstoffen aan te pakken (ILUC). Het dossier werd gekaapt door de landbouwlobby die biobrandstoffen als een manier zien om extra subsidies binnen te halen waardoor GroenLinks uiteindelijk tegen stemde. Bas slaagde er echter wel in om tegen te houden dat biobrandstoffen dubbel meetellen voor het behalen van duurzame energie-doelstellingen.

In februari 2015 lanceerde Bas een plan voor een "North Sea Grid" voor duurzame energie waarvoor hij brede steun kreeg, zelfs uit de onverwachte hoek van de Britse conservatieven. Dit vergroot de kans dat dit plan een serieuze plaats krijgt in de plannen voor een Europese energie-unie. Het Nederlands voorzitterschap heeft ook aangegeven dit plan verder uit te werken.

Ook vanuit de commissie economische en monetaire zaken kon Bas een bijdrage leveren aan een ambitieuzer klimaatbeleid. Bas onderhandelde namens de groene fractie over het Europees "Juncker-plan" om de investeringen in de EU te verhogen. Het bleek lastig om dit investeringsplan echt om te bouwen tot een instrument dat zich puur richt op de transitie naar een duurzame economie, maar het lukte GroenLinks wel om de criteria aan te scherpen waaraan projecten moeten voldoen die uit dit

investeringsfonds gefinancierd worden. Daardoor is de kans groter dat duurzame en innovatieve projecten worden gekozen boven investeringen in de 'oude' economie.

Bas leidt de onderhandelingen over de herziening van de Europese regels voor pensioenfondsen die miljarden beheren. Hij kreeg in het Europees Parlement steun voor het voorstel om pensioenfondsen te verplichten om de financiële risico's van klimaatverandering tijdig in kaart te brengen en te verminderen. Dit is welkome steun voor de groeiende beweging van Europeanen die financiële spelers oproepen om uit fossiele investeringen te stappen en daarmee de omschakeling naar een duurzame economie te versnellen en een harde landing te voorkomen als de financiële "carbon bubble" knapt. De komende maanden moet blijken of dit voorstel van GroenLinks ook de onderhandelingen met de nationale regeringen overleeft.

Geen vrijhandel ten koste van democratie, mensenrechten en milieu

Afgelopen jaar vonden verschillende onderhandelingsrondes plaats over het controversiële handelsakkoord TTIP tussen de EU en de Verenigde Staten. Bas mengde zich stevig in het publieke debat. GroenLinks blijft wijzen op de verwaarloosbare economische voordelen die absoluut niet opwegen tegen de gigantische risico's van dit handelsakkoord voor de democratie en Europese bescherming van mens en milieu. Bas spant zich samen met groene collega's in om TTIP tegen te houden. Het Europees Parlement zit weliswaar niet aan de onderhandelingstafel, maar heeft toch invloed omdat het handelsakkoord er alleen kan komen als het parlement ermee instemt. In een resolutie aan de Europese Commissie liet het Europarlement fundamentele kritiek op het akkoord achterwege waardoor GroenLinks er niet mee kon instemmen. Ondanks publieke druk medegeorganiseerd door GroenLinks, kreeg een volstrekt ontoereikende aanpassing van ISDS wél een meerderheid. Wel behaalde GroenLinks een kleine overwinning omdat het parlement zich uitsprak tegen onderhandelingen over GMOs, hormoonvlees en chemische stoffen.

Het handelsakkoord tussen de EU en Canada is inmiddels in de laatste fase beland. De definitieve versie van de tekst is gepubliceerd. Tot grote teleurstelling van GroenLinks heeft de Europese Commissie vastgehouden aan het toekennen van privileges aan multinationals: als het akkoord wordt goedgekeurd krijgen zij de mogelijkheid om staten aan te klagen in aparte tribunalen wanneer zij menen dat hun rechten als investeerders door staten zijn geschonden. Deze investeringsbescherming geeft grote bedrijven een extra wapen om regels in het algemeen belang naar hun hand te zetten: of het nu gaat om het exporteren van vervuilende teerzandenolie of zeehondenbond. GroenLinks zal tegen stemmen zodra CETA voor komt te liggen in het Europees Parlement.

Judith behaalde een belangrijk succes in de strijd tegen de financiering van gewelddadige conflicten in bijvoorbeeld Kongo en Columbia door grondstoffen. Na lang aandringen van Groenlinks kwam de Europese Commissie in 2014 met een zwak voorstel voor regulering van de handel in conflictmineralen bestaande uit vrijwillige voorschriften voor een klein aantal Europese importeurs. Judith smeedde het afgelopen jaar een coalitie voor meer ambitie en kreeg nipt genoeg steun in het Europees Parlement om het voorstel grondig te wijzigen in bindende wetgeving voor de hele Europese consumentenmarkt. In tegenstelling tot het oorspronkelijke voorstel zou deze wet in aanvulling op de Amerikaanse bindende wetgeving wél een grote

bijdrage kunnen leveren aan het opdrogen van conflictmineralen als inkomstenbron voor rebellen. Voordat het zover is moet echter nog een grote horde worden genomen. De nationale regeringen die met het Europees Parlement onderhandelen onder voorzitterschap van de Nederlandse Minister Ploumen, zijn tot nu toe alleen bereid om over een vrijwillige wet voor bedrijven te praten. Judith onderhandelt de komende maanden hard om hen op andere gedachten te brengen.

Het milieu beschermen tegen sjoemelaars en een machtige lobby

Toen in september 2015 het Volkswagenschandaal uitbrak, was GroenLinks niet verrast. Het is reeds lang een publiek geheim dat de verwevenheid tussen de autolobby en de top van de Europese politiek uiterst problematisch is. Bas diende een bezwaar in tegen afgezwakte foutenmarges voor autotesten op de weg. Dit bezwaar overleefde - onder zware druk van de autolobby en Europese Commissie - de plenaire stemming helaas niet. Autofabrikanten kunnen de komende jaren nog meer dan het dubbele van de wettelijk toegestane hoeveelheid NOx uitstoten. Bas slaagde er daarentegen wel in om samen met zijn groene collega's een meerderheid te overtuigen voor de noodzaak van een grondig onderzoek naar het Volkswagenschandaal. Een parlementaire enquêtecommissie werd geïnstalleerd en ging in maart 2016 van start. Het doel van deze commissie is tot de bodem uitzoeken waar het fout liep, om de wetten en het lobbybeleid zo aan te passen dat sjoemelen met uitstootnormen tot het verleden gaat behoren. Bas is namens de groene fractie coördinator in deze onderzoekscommissie.

Bas dwong de Europese Commissie tot een kritischere omgang met stoffen die een gevaar vormen voor onze gezondheid. In mei 2015 wilde de Europese Commissie LCD schermen met de zwaar giftige stof cadmium langer op de Europese markt toestaan terwijl er een alternatief beschikbaar is. Bas tekende bezwaar aan en kreeg daarvoor steun. De Commissie moet nu met een nieuw voorstel komen. Ook dringt hij er bij de Commissie op aan om snel maatregelen te nemen om consumenten tegen hormoonverstorende stoffen te beschermen. Het Europees Parlement zette op initiatief van de Europese Groenen ook een eerste stap om grootschalig gebruik van antibiotica in de landbouwsector aan banden te leggen. In samenwerking met GroenLinks Tweede-Kamer-lid Rik Grashoff zorgde ook voor uitstel over het besluit om het schadelijke bestrijdingsmiddel glyphosaat toe te staan.

De Europese Commissie van Juncker en Timmermans heeft de mond vol van 'betere regelgeving'. Bas wees Timmermans op het feit dat dit in de praktijk leidt tot eindeloze mogelijkheden zijn voor het bedrijfsleven om regelgeving vooraf en tijdens het wetgevende proces te vertragen door onderzoeken te vragen van de effecten van wetten (impact assessments). Daarbij ligt de nadruk veel meer op de effecten op regeldruk voor bedrijven en effecten op economische groei, dan op de minder makkelijk meetbare voordelen voor mens en milieu. Het nadelige effect hiervan is nu al merkbaar. Regulering tegen hormoon verstorende stoffen laat nog altijd op zich wachten. In tegenstelling tot de belofte van Timmermans aan Bas zwakte de Europese Commissie plannen voor de circulaire economie af onder het mom van 'betere regelgeving'. Gelukkig slaagde GroenLinks er wel in om te voorkomen dat Timmermans' dereguleringsagenda ook een streep zou zetten door het plan om plastic tasje te verbieden. Daarmee kan de 'plastic soep' in de oceanen worden tegengegaan.

Bas spant zich namens de groenen in voor het vaststellen van ambitieuze nieuwe nationale emissieplafonds voor luchtvervuiling. Het lukte Bas om naast 2020 en 2030 ook bindende reductiedoelstellingen voor 2025 in de positie van het Europees Parlement te krijgen tegen de zin van met name de Christendemocraten in. De komende maanden onderhandelt het Europees Parlement hierover met de Raad van Ministers.

Op initiatief van Bas sprak het Europees Parlement zich uit om EU-subsidies voor stierenvechten te schrappen. Helaas werd deze eis verloren in onderhandelingen met lidstaten.

Transparantie tegen witwassers en belastingontduikers

Judith behaalde een groot succes als hoofdonderhandelaar voor wetgeving tegen het witwassen van geld. Journalisten, burgers en overheden kunnen dankzij de wet die zij door het parlement loodste en in onderhandelingen tegenover de EU-lidstaten verdedigde binnenkort haarfijn uitzoeken wie er achter schimmige bedrijfsconstructies - de brievenbusfirma's - schuil gaan. Deze transparantie is de grootste vijand van witwassers en belastingontduikers. Criminelen proberen om het geld dat ze zwart verdienen met onder andere corruptie, fraude en drugshandel wit te wassen via een netwerk van bedrijven met ondoorzichtige structuren. Judith streed en kreeg voor elkaar dat er registers komen van uiteindelijk belanghebbenden achter deze bedrijven. Samen met de Tweede Kamerfractie zal Judith de Nederlandse implementatie van deze Europese wet scherp in de gaten houden.

Terrorisme bestrijden, privacy en een open internet beschermen

De aanslagen in Parijs leidde tot emotionele, reflexmatige reacties bij politici: meer veiligheid betekent voor hen automatisch meer surveillance. Judith keerde zich samen met haar Duitse collega Jan Philipp Albrecht tegen beleid dat leidt tot een angst- en surveillancestaat en pleitte voor een rationelere benadering. In plaats van geld te steken in onbetaalbare massaopslag van passagiersgegevens is het veel effectiever om opsporingsdiensten en politie waarop jarenlang werd bezuinigd met voldoende middelen uit te rusten.

In 2015 stond Judith weer vooraan om op te komen voor de privacy van Europeanen. Zij onthulde samen met de Oostenrijkse Groene parlementariër Peter Pilz dat de Duitse geheime dienst, Bundesnachrichtendienst hoogstwaarschijnlijk massaal internationale telefoongesprekken uit Nederland heeft onderschept en gedeeld heeft met de Amerikaanse NSA. Ook kreeg GroenLinks steun in het Europees Parlement voor een scherp rapport om de export van surveillancesoftware naar dictaturen te beperken, zonder dat dit ten koste gaat van de ontwikkeling van de beveiliging van het internet. De nieuwe Europese databeschermingsverordening is mede door invloed van Judith scherper en betekenisvoller geworden, onder andere waar het gaat om de bescherming van klokkenluiders. Afgelopen jaar kreeg GroenLinks ruggensteun in de strijd voor de bescherming van privacy van het Europees Hof van Justitie die een streep zette door de plannen voor dataretentie en het EU-VS-Safe Harbor-verdrag over de bescherming van persoonsgegevens. Judith zette het afluisteren van advocaten op de politieke agenda. Dat leidde onder andere tot een baanbrekende gewonnen rechtszaak in Nederland.

Het beschermen van netneutraliteit liep uit op een teleurstelling. Judith drong tevergeefs aan op een Europese wet die dit principe stevig verankerd. De nationale regeringen gaven de voorkeur om de regels naar de hand te zetten van grote telecoaanbieders waardoor innovatie van nieuwe spelers het moeilijker krijgen.

Democratie versterken in de wereld maar ook in Europa

Judith leidde in het najaar van 2015 de officiële EU-verkiezingswaarnemingsmissie naar Tanzania. De missie concludeerde dat de verkiezingen ordelijk verliepen op het vaste land, maar op Zanzibar besloot de kiesraad om duistere redenen de verkiezingen ongeldig te verklaren. Aangezien een politieke partij de herverkiezingen van 20 maart boycotte werd besloten de EU-missie af te blazen.

Voor het eerst ging ook een EU-missie naar de historische verkiezingen in Myanmar waar de NDP van Aung San Suu Kyi een enorme overwinning behaalde. Ondanks de lange weg die het land nog heeft te gaan om een goed werkende democratie te worden zag Judith een relatief goed verloop van de verkiezingen die hoop en perspectief biedt voor de toekomst.

Judiths deelname was ook voorzien voor de EU-verkiezingswaarnemingsmissie in Burundi. De EU besloot echter om de missie af te blazen omdat de crisis in het land geen geloofwaardige en transparante verkiezingen toestond. Judith kreeg steun voor een resolutie in het Europees Parlement die EU-buitenlandchef Federica Mogherini oproept om sancties tegen de Burundese president Pierre Nkurunziza en zijn entourage voor te bereiden na zijn aankondiging om een derde ambtstermijn na te streven, met zware protesten en een mislukte staatsgreep als gevolg.

In juli 2016 bracht Judith met een delegatie Europese Groenen een bezoek aan Israël en Palestina. In de Gazastrook bezocht zij Hebron en dorpjes van Bedoeïenen die door het Israëlische leger met ontruiming bedreigd worden. Het bezoek bevestigt voor Judith het belang van het Europese besluit om producten uit de door Israël illegaal bezette gebieden te labelen.

Respect voor democratie en de rechtsstaat zijn helaas ook binnen Europa niet vanzelfsprekend. Judith houdt als groene coördinator justitie en burgerlijke vrijheden een stevige vinger aan de pols bij de ontwikkelingen in Hongarije en Polen. Ze vroeg de Europese Commissie in debatten alle instrumenten te benutten om deze landen op hun plicht te wijzen om zich aan fundamentele Europese democratische principes te houden.